

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

زندگانی

امام حسن مجتبیٰ علیه السلام

زندگانی

امام حسن مجتبیٰ علیه السلام

ویرایش دوم

آیه الله سیدهاشم رسولی محلاتی

بوستان کتاب
۱۳۹۲

فهرست مطالب

مقدمه ۱۵

فصل اول: ولادت

ولادت و مراسم نام‌گذاری ۱۹
انجام مراسم دینی و سنت‌های مذهبی ۲۱
کنیه و القاب ۲۳
□ تذکری در مورد این حدیث ۲۴

فصل دوم: زندگی آن حضرت در زمان رسول خدا ﷺ

شدت علاقه رسول خدا ﷺ به حسن و برادرش حسین ﷺ ۲۷
دو ریحانه رسول خدا ﷺ ۲۹
روایاتی در خصوص امام حسن ﷺ ۳۱
□ یک درس آموزنده ۳۳
بوسه‌های رسول خدا ﷺ بر حسن ﷺ ۳۸
روایتی درباره حسنین ﷺ ۳۹
چه خوب سوارانی و چه خوب مرکبی؟ ۳۹
ارث رسول خدا ﷺ به حسنین ﷺ ۴۰

- ۴۲ ..... حدیث ثقلین
- ۴۳ ..... ذکات و استعداد فوق العاده امام (ع)
- ۴۵ ..... زیرکی مرد عرب و خنده رسول خدا (ص)

فصل سوم: شمه‌ای از فضایل حسنین (ع) در دوران کودکی و نوجوانی

- ۴۹ ..... فضایل حسنین (ع) در قرآن
- ۴۹ ..... آیه مباحله
- ۵۶ ..... آیه تطهیر
- ۵۶ ..... ۱. تواتر روایات در این باره
- ۵۷ ..... الف) حدیث ام سلمه
- ۵۹ ..... ب) حدیث عایشه
- ۶۰ ..... ج) حدیث واثله بن اسقع
- ۶۱ ..... د) حدیث ابن عباس
- ۶۳ ..... ه) حدیث سعد بن ابی وقاص
- ۶۳ ..... و) حدیث ابی سعید خدری
- ۶۳ ..... ۲. اجماع اهل تفسیر و حدیث در این باره
- ۶۵ ..... ۳. پاسخ به شبهات مخالفین
- ۶۹ ..... آیه مودت
- ۷۷ ..... آیات سوره «هل أتى»
- ۸۳ ..... روایاتی در فضیلت حسنین (ع)
- ۸۴ ..... شبیه‌ترین مردم به رسول خدا (ص)
- ۸۵ ..... شدت علاقه رسول خدا به حسنین (ع)
- ۸۷ ..... سید جوانان اهل بهشت
- ۸۸ ..... یک تذکر جالب

- ۸۹ ..... بحثی کوتاه در ضمن فضیلتی بزرگ
- ۹۰ ..... ۱. روایات وارده از رسول خدا ﷺ
- ۹۱ ..... ۲. لفظ «ابنائنا» در آیه مباهله
- ۹۲ ..... ۳. روایاتی در تفسیر آیه ۸۴ سوره انعام
- ۹۵ ..... ۴. روایات دیگر
- ۹۷ ..... گفتار یکی از صحابه بزرگ رسول خدا در این باره
- ۹۷ ..... پاسخ به یک اشکال تراشی

فصل چهارم: زندگانی آن حضرت پس از رحلت رسول خدا ﷺ تا پایان خلافت عثمان

- ۱۰۲ ..... داستانی از حسنین با بلال حبشی
- ۱۰۴ ..... قضاوت شگفت‌انگیز امام حسن در زمان طفولیت
- ۱۰۵ ..... قضاوت دیگری در زمان عمر بن خطاب
- ۱۰۶ ..... احاطه آن بزرگوار به علوم قرآن در سنین نوجوانی
- ۱۰۷ ..... سخنرانی جالب امام حسن ﷺ در حضور پدر
- ۱۰۸ ..... در ماجرای جانسوز تبعید ابوذر غفاری
- ۱۱۴ ..... دنباله این داستان غم‌انگیز
- ۱۱۷ ..... یک تهمت و دروغ حساب شده

فصل پنجم: زندگانی آن حضرت در زمان حکومت امام علی ﷺ

- ۱۲۹ ..... در راه انجام مأموریت
- ۱۳۳ ..... در میدان جنگ جمل
- ۱۳۵ ..... در کوفه
- ۱۳۷ ..... اعلام آمادگی برای جهاد
- ۱۳۹ ..... در میدان جنگ صفین

- این پسر را نگه دارید..... ۱۴۲
- در داستان حکمیت..... ۱۴۲
- در شب شهادت امیرمؤمنان..... ۱۴۴
- در کنار بدن زخم خورده پدر..... ۱۴۸
- قسمتی از وصایای امیرالمؤمنین (ع) به فرزندش حسن (ع)..... ۱۵۰

فصل ششم: دوران امامت تا صلح با معاویه

- امامت حسن بن علی (ع) بزرگ‌ترین فضیلت..... ۱۷۷
- سخنرانی امام (ع) در روز شهادت پدر..... ۱۸۳
- خطبه امام (ع) و بیعت مردم با آن حضرت..... ۱۸۵
- کشتن قاتل پدر..... ۱۸۹
- جاسوسان معاویه در کوفه و بصره..... ۱۹۰
- نامه‌های امام حسن (ع) برای اتمام حجّت با معاویه..... ۱۹۱
- حرکت معاویه به سوی عراق و سخنرانی امام..... ۲۰۰
- خشم یاران امام (ع) از انفعال و سستی مردم..... ۲۰۰
- اعزام یکی از نزدیکان به نزد معاویه..... ۲۰۲
- فرمانده لشکر امام با وعده‌های معاویه خود را به دشمن می‌فروشد..... ۲۰۳
- تلاش معاویه برای فریب سرداران لشکر امام (ع)..... ۲۰۴
- یاران بی‌وفای امام (ع)..... ۲۰۷

فصل هفتم: ماجرای صلح و علل کناره‌گیری امام از حکومت

- بستری شدن امام (ع) در مداین..... ۲۱۴
- اتمام حجّت..... ۲۱۵
- سخنرانی دیگری از امام (ع) در این باره..... ۲۱۵

۲۱۷	.....	کناره‌گیری از حکومت و پذیرش صلح
۲۱۷	.....	متن قرارداد و مواد صلحنامه
۲۲۱	.....	روایات دیگری از امام حسن <small>علیه السلام</small> در انگیزه صلح
۲۲۸	.....	بررسی اجمالی سخنان امام <small>علیه السلام</small> به منظور اطلاع از علل واگذاری حکومت
۲۲۸	.....	وظیفه الهی
۲۳۲	.....	مقاله‌ای از مرحوم شرف الدین
۲۴۲	.....	خلاصه مقاله مرحوم کاشف الغطاء
۲۴۷	.....	نظر یکی از نویسندگان اهل سنت
۲۴۸	.....	سستی و تزلزل یاران
۲۵۲	.....	علل سستی و تزلزل اطرافیان امام
۲۵۲	.....	الف) وجود حزبها و عقاید متعدد
۲۵۲	.....	ب) دلبستگی شدید به دنیا
۲۵۳	.....	ج) تبلیغات سوء و دروغ پراکنی‌های دشمن
۲۵۵	.....	د) وجود دشمن غدار
۲۵۸	.....	شیطنت یا سیاست
۲۶۳	.....	جلوگیری از خون‌ریزی یهوده و بی‌ثمر
۲۶۳	.....	افشا و ختنی کردن فریب دشمن
۲۶۴	.....	پاسخ به یک سؤال

فصل هشتم: پس از ماجرای صلح تا شهادت

۲۷۰	.....	بازهم وقاحت و پرده‌داری
۲۷۲	.....	خطبه دیگری از امام <small>علیه السلام</small>
۲۷۵	.....	مخالفتان پیمان صلح
۲۷۵	.....	قیس بن سعد بن عباده

۲۷۷	.....	حُجْر بن عَدی
۲۷۹	.....	عَدی بن حاتم
۲۸۰	.....	مَسِیب بن نَجِیه و سُلیمان بن صُرَد
۲۸۱	.....	سُفیان بن ابی لیلی
۲۸۳	.....	حرکت به سوی حجاز و سکونت مجدد در مدینه
۲۸۴	.....	توطئه‌ای از جانب معاویه
۲۸۶	.....	توطئه دیگر معاویه
۲۸۷	.....	سفر امام حسن (ع) به شام و برخورد با معاویه
۲۹۰	.....	منطق تبهکاران درباره معیار خوبی و بدی
۲۹۱	.....	توطئه معاویه برای اهانت به امام (ع)

فصل نهم: شمه‌ای از فضایل و مکارم اخلاق آن حضرت

۳۰۲	.....	تواضع و فروتنی آن حضرت
۳۰۴	.....	انس با قرآن و خوف و خشیت آن حضرت
۳۰۵	.....	در راه زیارت خانه خدا
۳۰۷	.....	نمونه‌هایی از کرم و سخاوت امام (ع)
۳۰۸	.....	چه نامه پربرکتی
۳۰۹	.....	لقمه پربرکت
۳۱۰	.....	شاخه گل پربرکت
۳۱۱	.....	دفع دشمن خطرناک
۳۱۲	.....	نمونه‌هایی از بزرگواری‌های امام (ع)
۳۱۵	.....	جوآنمردی حسنین (ع)
۳۱۷	.....	زهد امام حسن (ع)

۳۱۹	..... احسان در برابر آزار دیگران
۳۲۲	..... داستان مرد شامی

فصل دهم: سخنانی حکمت‌آمیز از امام حسن علیه السلام

۳۲۸	..... مکارم اخلاق چیست؟
۳۲۹	..... بهترین و بدترین مردم
۳۲۹	..... علل نابودی مردم
۳۳۰	..... بزرگترین مردم در نزد امام حسن <small>علیه السلام</small>
۳۳۱	..... معیار محبت و بغض اهل بیت <small>علیهم السلام</small>
۳۳۲	..... سفارش به تقوا
۳۳۳	..... موعظه و سفارش امام <small>علیه السلام</small> به تقوا
۳۳۴	..... علت ترس از مرگ
۳۳۴	..... تفکر، اساس هر خیر و نیکی
۳۳۵	..... خنده برای چه؟
۳۳۵	..... درباره قضا و قدر و جبر و تفویض
۳۳۶	..... دوستی خدا در سایه شناخت او
۳۳۷	..... عالم برزخ و قیامت
۳۳۷	..... دنیا و آخرت
۳۳۷	..... پاسخ سؤالات پادشاه روم و معجزه‌ای از امیرالمؤمنین و امام حسن <small>علیهم السلام</small>
۳۳۹	..... درباره طلب رزق و روزی
۳۴۰	..... آداب سفره و غذا خوردن
۳۴۱	..... فواید رفت و آمد به مساجد
۳۴۱	..... شیعه حقیقی و واقعی
۳۴۲	..... معنای جود و سخاوت

- ۳۴۳ ..... معنای بخل و خست و زیان آن
- ۳۴۳ ..... برخی از کلمات قصار آن حضرت
- ۳۴۶ ..... قسمتی از دعا‌های آن حضرت
- ۳۴۶ ..... حدیثی در باره فضیلت دعا
- ۳۴۷ ..... دعای امام علیه السلام در قنوت نماز
- ۳۴۹ ..... دعای آن حضرت برای دفع ستمگران
- ۳۵۰ ..... دعای دیگری برای دفع شر معاویه و دشمنان دیگر

فصل یازدهم: شهادت امام حسن علیه السلام

- ۳۵۵ ..... ماجرای غم‌انگیز شهادت امام علیه السلام
- ۳۶۱ ..... سب و دشنام امیرالمؤمنین علیه السلام
- ۳۶۷ ..... کشتار شعیبان علی علیه السلام
- ۳۶۸ ..... حُجْر بن عدی و باران او
- ۳۷۲ ..... رُشَید هَجْری
- ۳۷۶ ..... عمرو بن حَمِیق خُزاعی
- ۳۷۹ ..... جُوَریة بن مُسهر
- ۳۸۰ ..... عبدالله بن یحیی
- ۳۸۰ ..... محمد بن ابی حذیفه
- ۳۸۰ ..... عبدالله بن هاشم بن مرقال
- ۳۸۱ ..... عبدالله بن خلیفه طائی
- ۳۸۱ ..... عدوی بن حاتم طائی
- ۳۸۵ ..... أم الخیر بارقیه
- ۳۸۹ ..... سوده دختر عماره همدانی
- ۳۹۳ ..... زرقاء دختر عدی بن غالب
- ۳۹۶ ..... تصمیم معاویه به گرفتن بیعت برای یزید

۳۹۹	.....	بزرگ‌ترین مانع
۴۰۰	.....	ماجرای غم‌انگیز شهادت امام حسن <small>علیه السلام</small>
۴۰۱	.....	درخواست زهر کشنده از پادشاه روم
۴۰۲	.....	افطار با جام زهر
۴۰۳	.....	بیماری امام <small>علیه السلام</small>
۴۰۳	.....	عدم اظهار نام قاتل
۴۰۴	.....	ناکامی جُعبه از وعده‌های معاویه
۴۰۴	.....	وصایای آموزنده امام <small>علیه السلام</small> به جُناده
۴۰۷	.....	وصیت امام حسن <small>علیه السلام</small> به برادرش حسین <small>علیه السلام</small>
۴۰۹	.....	وصیت امام حسن <small>علیه السلام</small> به برادرش محمد بن حنفیه
۴۰۹	.....	هنگام پرواز به ملکوت اعلیٰ
۴۱۱	.....	در مراسم غسل و نماز
۴۱۲	.....	مراسم تشییع و دفن
۴۱۲	.....	فتنه عایشه و بنی‌امیه برای جلوگیری از دفن حسن <small>علیه السلام</small> در مقبره رسول خدا
۴۱۷	.....	تیرباران کردن جنازه امام حسن <small>علیه السلام</small>
۴۱۷	.....	امام حسین <small>علیه السلام</small> در کنار قبر برادر
۴۱۹	.....	هفت روز عزای عمومی در مکه و مدینه
۴۱۹	.....	در کوفه و بصره
۴۲۰	.....	در شام
۴۲۲	.....	تاریخ شهادت و مدت عمر آن حضرت

فصل دوازدهم: زنان و فرزندان امام حسن علیه السلام

۴۲۵	.....	بحث کوتاهی درباره زنان امام حسن <small>علیه السلام</small>
۴۲۹	.....	زنان امام حسن <small>علیه السلام</small>
۴۲۹	.....	۱. خولة فزاریه

- ۴۳۰ ..... ۲. عایشة خثعمیة
- ۴۳۰ ..... ۳. جُعدہ دختر اشعث
- ۴۳۰ ..... ۴. اُمّ کلثوم دختر فضل بن عباس
- ۴۳۰ ..... ۵. اُمّ اسحاق دختر طلحة بن عبدالله
- ۴۳۱ ..... ۶. اُمّ بشیر دختر ابو مسعود انصاری
- ۴۳۱ ..... ۷. هند دختر عبدالرحمن بن ابی بکر
- ۴۳۱ ..... ۸. نَفیلة و یا «زَملة» مادر قاسم
- ۴۳۱ ..... ۹. اُمّ عبدالله دختر شلیل بن عبدالله بجلی
- ۴۳۱ ..... ۱۰. زنی از بنی شیبان
- ۴۳۱ ..... ۱۱. زنی از ثقیف
- ۴۳۱ ..... ۱۲. زنی از قبیلہ عمرو بن اہیم متقری
- ۴۳۱ ..... ۱۳. زنی از دختران زرارة
- ۴۳۱ ..... فرزندان امام حسن علیه السلام
- ۴۳۲ ..... زید بن حسن
- ۴۳۵ ..... حسن بن حسن
- ۴۳۸ ..... فرزندان دیگر آن حضرت

فهرست‌ها

- ۴۴۱ ..... آیات
- ۴۴۳ ..... احادیث
- ۴۵۱ ..... اشعار
- ۴۵۴ ..... اسماء معصومین علیہم السلام
- ۴۵۶ ..... اشخاص
- ۴۶۶ ..... مکان‌ها
- ۴۶۹ ..... کتاب‌ها

مقدمه

کتاب زندگی امام حسن مجتبیٰ علیه السلام اوایل پیروزی انقلاب در قریه جماران به قلم این بنده بی بضاعت به رشته تحریر درآمد و چاپ اول آن را برادران کتابچی در دو جلد چاپ کردند و پس از مدتی دفتر نشر فرهنگ اسلامی اجازه چاپهای بعدی را گرفت و اکنون دفتر تبلیغات اسلامی با اجازه اینجانب و موافقت دفتر نشر اقدام به چاپ آن نموده امید است مورد استفاده خوانندگان محترم قرار گرفته و مؤلف را از دعای خیر فراموش نفرمایند و خدای تعالی نیز این اثر ناقابل را ذخیره‌ای برای روز جزای این حقیر بی مقدار قرار داده و از شفاعت خاندان عصمت و به خصوص سبط اکبر رسول خدا صلی الله علیه و آله که کتاب دزبارة زندگی آن بزرگوار تدوین گردیده محروم و بی نصیب نفرماید. ان شاء الله تعالی.

سید هاشم رسولی محلاتی

تهران - ۱۷ مهر ماه ۱۳۸۲